

הַלְכוּת שְׁפַת סִימָן שֶׁמֶן

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יח]

או שְׁהֵיה שְׁגָגַת מְלָאכָה⁸.

[משנ"ב ס"ק חז]

סְעִיף ב פֶּה־הָ¹¹.

11) שם נתבאר שאם יש בספינה בתים השייכים לאנשים נפרדים והם אוכלים בהם, צריכים הם לערב ביניהם עירובי חצרות. עוד כתבו שם הרמ"א והמשנ"ב (ס"ק טז-יז), שאם אין לספינה מחיצות, אסור לטלטל בה אלא תוך ד' אמות כיון שהיא כרמלית, ומוודים את דפנותיה מקרקעיתה אפילו אם היא משוקעת כמה טפחים במים ואינה גבוהה מבחוץ עשרה טפחים, כיון שמבפנים יש עשרה טפחים.

ובאופן שאין לספינה מחיצות או שאינן גבוהות י' טפחים, כתב לקמן (סי' תה ס"ק לז) שגם עובי קרקעית הספינה שנמצא מעל המים מצטרף לגובה י' טפחים.

ואם קרקעית הספינה אינה שלמה והעומד שבה מרובה על הפרוץ, הסתפק החזו"א (א"ח סי' סח ס"ק יד) ברבר, וכתב שמ"מ אם הריווח שבין חלקי הקרקע אינו יותר מג' טפחים, אומרים בה דין 'לבוד' ומותר לטלטל בה. וראה מזה שכתבנו בזה לעיל סי' שמה ס"ק מד.

[משנ"ב ס"ק כח]

קָאֵלוּ לְמַעְלָה גַּם-כֵּן מְקַף לְדִינָה¹².

12) מדין זה הוכיח השו"ע הלכות (סי' שנח סכ"ג) שגג ששטחו גדול יותר מבית סאתים מותר לטלטל בו אף שלא הוקף לדירה, שבוין שמחיצות הבית הוקפו לדירה, מועילות הן גם לגבי הגג שמעליהן מדין 'גוד אסיק' (היינו באופן שאין הגג בולט מחוץ למחיצות הבית).

8) ואם נכרי עשה מחיצה בשבת, מבואר בשעה"צ לקמן (סי' תג ס"ק ג) שאפילו עשאה במזיד דינו כעשה בשוגג, וכשרה.

[משנ"ב ס"ק כו]

וְכַשְׁפָּלָה אוֹתָהּ מְחִיצָה נְאָרְרוּ לְטַלְטֵל מִפְּנֵי שְׂאוּרֵינָן זֶה עַל זֶה⁹.

9) על דין זה הקשה השו"ע הלכות (סי"ב) שבמשנ"ב לקמן (סי' שעד ס"ק ז) כתב לגבי שתי חצרות הסמוכות זו לזו ויש מחיצה ביניהן ועירבו כל אחת לעצמה, שאם נפלה המחיצה שביניהן בשבת, מותרים בני החצרות לטלטל כל השבת כל אחד בחצרו, משום ש'שבת שהותרה הותרה'. [וכבר הקשה כן הבית מאיר (כאן), ופירש כן בכונת התוס' (עירובין יז, א ד"ה עירב) עי"ש, וכמו כן הקשה הגנוי חיים (ד"ה וה"מ) על דברי הגר"א שהביא השעה"צ (ס"ק יז)].

[בית"ל ד"ה מחיצה]

אֵכָן אִם נָקַס הַחֶבֶל יוֹכֵל הַעַבְדִּים לְקַשְׂרוֹ עַל-יְדֵי עֲנִיבָה, מֵה טוֹב¹⁰.

10) ואם אין הנכרי יכול לתקן אלא על ידי מלאכה שאסורה מדאורייתא, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רעו ס"ק כה) שמותר לומר לו לתקן אפילו באופן זה, כיון שהוא במקום מצוה של רבים שלא יבואו לידי מכשול. ומ"מ כתב בבית"ל כאן בשם המחצה"ש (סוף סי' שסה), שאם אפשר לתקן על ידי עניבה שמותר לעשותה בשבת [כמבואר בשו"ע לעיל סי' שיו ס"ה], מזה טוב.

הלכות שבת סימן שסב

באר הגולה ריז

כ מהא דפסיח
קשויות ונגלו
בשבת קיא ובפרוש
התוספות ל ערבין
צ ירכב מ שם
במקרא נ שם ובפרוש
רש"י ס משנה שם
טו ע משנה שם יז
ובתקנים פ משנה
שם ובתקן קמא

הזורק מרשות הרבים לתוכה (יט) אָבֵל לא להתיר לטלטל בתוכה. פֿהני מלי (כ) שלא היה שם מחיצה תחלה, אָבֵל היתה שם (כא) והסירה וזרחה ונעשית, אָפֵלו במזיד, הִזְרָה להתרה הראשון, (כב) כגון שנים או שלשה (כג) שהקיפו במחצלאות סביבותיהם ברשות הרבים והקדילו גם ביניהם במחצלאות (כד) וערכו יחד, מתרים לטלטל מזה לזה; (כה) נגללו המחצלאות, נאָסרו, הִזְרו ונתפרסו, (כו) אָפֵלו במזיד, הִזְרו להתרן הראשון: ד' לפניה, מתר לטלטל בכלה אָפֵלו היא יותר מבית סאתים, דחשיבה מקפת לדידה (כז) ועין לקמן סימן שסו וסוף סימן שפב). כִּפְסָא לְדוֹר תַּחְתֵּיהּ, הָנוּ רְשׁוּת־הַיְחָיד (כח) אף עליה; כִּפְסָא לְזַפְתָּהּ, (צ) יֵאֵין מְטַלְטְלִין בָּהּ (כט) אֵלָא בְּאַרְבַּע אַמוֹת אִם היא יותר מסאתים: ה' כִּפְל עוֹשִׂים מחיצה: (ל) בְּכֵלִים וּבְאַפְסוֹת, בֵּין עֶרֶב לְכַד (לא) כגון שֵׁל חֲבָלִים, או שֵׁל שְׂתֵי לְכַד כגון קָנִים נְעוּצִים בְּאַרְצֵי, וּמְתָרִים (לב) *עַד סֵאתִים (לג) אָפֵלו לְיַחֲדִי בִישׁוּב, (לד) וּבְלְבַד שְׂלָא יִהְיֶה בֵּין חֲבָל לְחֲבָרוֹ (לה) וּבֵין קֶנֶה לְחֲבָרוֹ שְׂלָשָׁה טַפְחִים, וְאָפֵלו בְּכַעֲלֵי־חַיִּים,

באר היטב

אָפֵלו לא נטע האילן לקח, אם רב הדפן מן הקש הוי מקף לדידה, מ"א: (ג) אין מטלטלין. ואף תחמה אין מטלטלין, שבטל מחיצותיה מתורת ב"ר"ט כלל. כיון דטעמא דמזיד משום קנאס ולא קניסין בשבת בשביל שעבר ב"ר"ט, ומכ"ש להפוסקים ע"ח ב"ר"ט: ועין בסימן שסג ס"ק ד, ואפלו למג"א שם שרי באן, ע"ש:

שערי תשובה

נתקלקל הלחי ב"ר"ט שני אסור למקו ע"י אמירה לעובר כוכבים, ואם שגג המורה וצפה לתקנו מטר הטלטל אפלו בשבת שלאחריו. ואפלו אם נעשה התקן ב"ר"ט במזיד שביד שאסור ואעפ"כ צשאו, מקני, אפלו להפוסקים דאין ערובי תצרות ב"ר"ט ולא הועילה ב"ר"ט כלל. כיון דטעמא דמזיד משום קנאס ולא קניסין בשבת בשביל שעבר ב"ר"ט, ומכ"ש להפוסקים ע"ח ב"ר"ט: ועין בסימן שסג ס"ק ד, ואפלו למג"א שם שרי באן, ע"ש:

משנה ברורה

שהנה שגגת מלאכה⁽⁸⁾. ואם צנה ראוהו לשמעון לעשות מחיצה כדי לטלטל בה, או שידע ששמעון עושה בשבילו והנה ניחא לה שתעשה כדי שייכל לטלטל בה, (י) משמע מלשון הרמב"ם דשוב אסור לראוהו (יב) לטלטל בה אף ששמעון עשאה בשגגה, לדידה נחשב כמזיד: (יט) אָבֵל לא להתיר וכו'. משום קנאס, ואסור (יג) גם לזל אדם לטלטל על-ידי זו המחיצה באותו שבת: (כ) שלא היתה שם וכו'. והוא הדין כשהיתה ונתתה קדם שבת נ"מ"א ותו"ש: (כא) והסירה, לרבותא נקט, וכל-שכן כשהוסרה ממילא: (כב) כגון שנים וכו'. הנה יכול לצייר בפשטות, באיש אחד שהנה לו מחיצה גמורה שעל-ידה היה המקום רשות היחיד, והסירה בשבת ותורה) ועשאה, אלא בא לאשמועינן בשנים ושלשה אנשים (יג) דאפלו הערוב שביניהן לא נחבטל, ומתירין לטלטל מזה לזה כשתורה ונתפרסו המחצלאות: (כג) שהקיפו במחצלאות. רוצה לומר בחל, ותקנו אותם באפן שלא ינידו הרוח, כ"ל בסעף א, (יד) ועל-ידיה נעשית שם רשות היחיד: (כד) וערכו יחד. דאף שהמחצלת מפסיק ביניהם, אפלו הכי ביון שזכולין להשתמש זה עם זה דרך המחצלת, דינו כאילו יש פתח או חלון ביניהם, שהרשות בידין לערב יחד ור"א"ש: (כה) נגללו המחצלאות. (טו) שסביבותיהן, ונתבטלו המחצלות: (כו) אָפֵלו במזיד וכו'. ודעת (טו) רב הפוסקים, דבמחיצה שנעשה על-ידה בשבת רשות היחיד לא אמרין דתורה להתירו הראשון בפעשה במזיד, רק אם בלאו הכי היה אותו המקום רשות היחיד, שהנה מקף מחיצות ועשה מחיצה באמצע שעל-ידה נתחלקו הדיורין, וערכו כל אחת בפני עצמה, וכשנפלה אותה מחיצה נאסרו לטלטל מפני שאסורין זה על זה⁽⁹⁾, או אם תור ועשאה אפלו במזיד, אף דבכשיתו עבר על אסור-תורה, מכל מקום תור להתרו הראשון, ביון שבלאו הכי הוא גם-כן רשות היחיד ואינה באה רק לחלק הדיורין: (יז) וגם בזה, דוקא כשכבר היתה שם המחיצה אלא שנפלה, אָבֵל אם לא היתה שם מחיצה ועשאה בשבת, אף שהוא רק לחלק דיורין, אסור: ד (כז) ועין לקמן סימן שסו. סעף ב בהג"ה⁽¹¹⁾: (כח) אף עליה, דאמרין גוד אסיק מחיצתא, ואפלו היא יותר מבית סאתים גם-כן מתר לטלטל שם, דכיון דלמטה מקף לדידה, חשבינן כאילו למקצה גם-כן מקף לדידה⁽¹²⁾: (כט) אֵלָא בְּאַרְבַּע אַמוֹת. וכו' שפסאה לזפתה בטל מחיצותיה מתורת דינה, ולכן אף תחמה אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות ביון שהיא יותר מבית סאתים, וכל-שכן למקצה: ה' (ל) בְּכֵלִים וּבְאַפְסוֹת. אף שהם עתידים לנטל אחר השבת: (לא) כגון שֵׁל חֲבָלִים. המתוחים על יתדות התקיעות בארץ: (לב) עַד סֵאתִים. ולא יותר, אפלו אם הקיף לדור ולהשתמש שם, ביון שהיא מחיצה גרושה, שתי בלא ערב וערב בלא שתי. ועין לעיל סימן שס בבאור הלכה: (לג) אָפֵלו לְיַחֲדִי בִישׁוּב. רוצה לומר, אף שבישוב יכול להשיג ממה לעשות מחיצה טובה, אפלו הכי מקלינן בה עד בית סאתים, וכל-שכן כשהוא בקנעה: (לד) וּבְלְבַד שְׂלָא יִהְיֶה בֵּין חֲבָל לְחֲבָרוֹ. ולפי זה יכול לעשות מחיצה של עשרה טפחים בארבעה חבלים, ואם בשלשה חבלים מחזיק עבין יותר מטפח, שלא לעשות מחיצה על-ידי שלשה חבלים, כגון שמיני חבל המתוחן בפחות משלשה סומף לארץ וכן מפני לחבל השני וכן מפני להשלישי, ובצרוף עבין יתנה עשרה טפחים [ש"ס]: (לה) וּבֵין

שער הציור

(י) כן באר החמ"ד משה לדברי הרמב"ם, וישב בזה את דבריו ממה שהקשה עליו הרשב"א, ואפשר שפיון שהמצצה היה מזיד גם הרשב"א מודה: (יא) רמב"ם: (יב) כן משמע מהפרימגדים ופשוט. ועין בפרימגדים שמתפק אם גם לנעושה המחיצה מתר לשבת הבאה, או לדידה אסור לעולם, וכנ"ל בסימן שח, עין שם: אכן לדעת הגר"א שם דפסק בהתוספות, בודאי גם לו מתר לשבת הבאה: (יג) פרימגדים: (יד) כן פרוש הש"י ומלבושי יום טוב ומאמר מרדכי ותמיד משה ועוד אחרונים את דברי הטור ושלחן ערוך כפשוטו דהוא אזיל בשיטת הר"ן בשם רבנו תם, ודלא כפי"ח רוצה להפסיק דבריהם לשיטת הרא"ש והגיה בטור שצריך לומר "שהקיפו וכו' רשות היחיד". אכן כל זה לענין פרוש דברי הטור ושלחן ערוך, אבל לדינא כבר כתבתי בפנים את הסקמת אחרונים בזה. והגר"א פרש דהטור נקט לפני הפרושים לחמ"ד, וכמו שנכתב לקמה לדינא: (טו) כן הוא לפי פרוש דברי המפרשים הנ"ל את דברי הטור ושלחן ערוך, דאלו נפסק רק המחצלת שביניהם לא היו אסורים לטלטל מזה לזה בין שערבו יחד: (טז) וש"י ותוספות ור"א"ש, וכן גם כן משמעות הר"ף והרמב"ם, כמו שכתב בבית יוסף, ודעת הר"ן בשם רבנו תם, שמפני נובע דברי השלחן ערוך, יחדיא בזה, וכן הסימיו לדינא בזה הבי"ח ונתחלת צבי ומלבושי יום טוב ואלה רב ותמיד משה, ודלא כמגן אבריהם שהעלה דגם הרא"ש מודה להר"ן להקל, וגם בנהרש"לום ובית מאיר הקשו על פרוש המגן אבריהם בדעת הרא"ש, וגם מבאר הגר"א משמע להחמיר בזה: (פ) הגר"א בבאורו על הטור, דכעין פתוי נדקא: אחר, שלא יתנה נעשה מחיצה גמורה, וגם המחיצה שהיא רק לחלק דיורין אינו מתר רק כשכבר היתה מחיצה אלא שנפלה, בזה אמרין דתור להתרו הראשון [וכן משמע גם-כן מהפרימגדים], וכתב דהטור נקט פתמי השיטות להחמיר. ובקמ"ת ברשב"א והמאירי משמע דגם שיטת התוספות ור"א"ש עצמו גם-כן לא אירי אלא באפן זה שהנה כבר מחיצה ומשום דתור להתרו הראשון: